

Inleiding
Taken bedrijfscommissies
Voorlichting
Bemiddeling
Registratie
Deskundigheidsbevordering van de bedrijfscommissieleden
Ontwikkelingen bedrijfscommissies

Inleiding

De bedrijfscommissies voor de marktsectoren zijn ingesteld door de Sociaal-Economische Raad (SER) en hun grondslag is de Wet op de ondernemingsraden (WOR).

Er zijn twee bedrijfscommissies voor het bedrijfsleven:

- Bedrijfscommissie Markt I voor commerciële organisaties, en
- Bedrijfscommissie Markt II voor organisaties in zorg en welzijn en sociale, culturele en maatschappelijke voorzieningen en belangen.

Beide commissies bestaan uit twaalf leden en twaalf plaatsvervangende leden. Van deze leden wordt de helft benoemd door werkgeversorganisaties en de andere helft door werknemersorganisaties.

Taken bedrijfscommissies

De belangrijkste taken van de bedrijfscommissies zijn voorlichting geven over medezeggenschap en bemiddelen bij conflicten over medezeggenschap. Ook het voorkomen van conflicten valt hieronder. De voorlichting vindt onder meer plaats in de vorm van een vragenservice, maar ook via de website, workshops, presentaties en publicaties.

Voorlichting

Via de vragenservice kunnen vragen over medezeggenschap, (de toepassing van) de WOR en over de bedrijfscommissies worden gesteld. Dit kan per mail (or-vragenservice@ser.nl), online via het [vragenformulier](#) op de website of telefonisch via 070 – 34 99 561.

De vragenservice is er niet alleen voor ondernemingsraadsleden (or-leden). Ook leden van een personeelsvertegenwoordiging (pvt), bestuurders, hr-functionarissen, ambtelijk secretarissen, juristen en trainers/adviseurs medezeggenschap benaderen de vragenservice met hun vragen.

De meeste vragen gaan over verkiezingen, het instellen van een ondernemingsraad (or) of personeelsvertegenwoordiging (pvt) en het or-reglement. Maar er worden ook veel vragen gesteld over het advies- en instemmingsrecht.

In 2023 zijn er 390 vragen gesteld. Incidenteel komt het ook voor dat bij het Arboplatform van de SER een vraag binnenkomt waaraan een medezeggenschapscomponent zit (ondernemingsraden hebben immers instemmingsrecht bij regelingen op het gebied van arbeidsomstandigheden). De beantwoording hiervan wordt afgestemd met het secretariaat van de bedrijfscommissies. Deze vragen zijn niet meegeteld.

Hieronder volgen ter illustratie enkele interessante vragen uit 2023.

We hebben net algemene verkiezingen gehad en weten dat tijdens de zittingsperiode een aantal mensen zal vertrekken i.v.m pensionering. Mogen we ons reglement aanpassen en bepalen dat er pas tussentijdse verkiezingen worden gehouden als we onder de grens van elf or-leden komen?

De or kan steeds zijn reglement wijzigen, zolang hij de ondernemer maar de gelegenheid geeft om commentaar hierop te geven. Wijzigingen gaan onmiddellijk in, tenzij het de spelregels van de verkiezingen betreft: deze worden pas bij de eerstvolgende algemene verkiezingen van kracht. Ook een wijziging van de zittingstermijn of het aantal or-leden gaat pas in bij de eerstvolgende algemene verkiezing. Wat de vervulling van tussentijdse vacatures betreft bepaalt de wet in artikel 10 WOR "dat de or in zijn reglement nadere regelen stelt betreffende de vervulling van tussentijdse vacatures in de or". De gebruikelijke interpretatie hiervan is dat je als or tussentijdse verkiezingen moet houden wanneer de vacature niet opgevuld kan worden door een volgende kandidaat op de lijst en de zittingstermijn er bijna op zit. Het lijkt ons in strijd met de geest van de wet als de or in zijn reglement opneemt vacatures pas te vervullen als het aantal or-leden onder een bepaalde grens zakt. Als de wetgever had beoogd een minimum aantal zetels te gebruiken voor het organiseren van tussentijdse vacatures, had de wettekst ongetwijfeld anders geluid. Artikel 10 moet je ook niet lezen met het accent op het regelen van tussentijdse vacatures, maar op de vervulling daarvan. De or moet zich inspannen om vacatures op te vullen omdat dat bevorderlijk is voor de kwaliteit van de medezeggenschap.

Or-werk is belangrijk werk en daar is een afdoende bezetting voor vereist.

Daarnaast is er een democratisch aspect. Hoe meer vacatures er in de or zijn, hoe groter de kans dat (delen van) de achterban zich niet of minder goed gerepresenteerd voelen. Als bepaalde onderdelen of groepen personeel constateren dat 'hun' or-lid is opgestapt en hen vervolgens geen mogelijkheid wordt geboden weer een vertegenwoordiger vanuit hun gelederen te kiezen, doet dat af aan hun betrokkenheid en het mandaat van de or.

Kan de werkgever onze fietskoeriers verplichten een helm te dragen?

Ja, de werkgever kan het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals een helm, verplicht stellen en de werknemer is verplicht te zorgen voor zijn eigen veiligheid en de instructie van de werkgever op te volgen (artikel 11b Arbeidsomstandighedenwet).

Fietskoeriers lopen in het verkeer grote risico's op een valpartij. Zo'n valpartij kan grote gevolgen voor de werknemer hebben. Daarom is de werkgever verplicht maatregelen te treffen om deze risico's voor de fietskoeriers te voorkomen en verkleinen.

Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn binnen het arbobeleid de allerlaatste mogelijkheid om risico's uit te sluiten of te verkleinen en komen pas in beeld als andere oplossingen (aankoop van de bron en andere inrichting van het werk) niet mogelijk zijn.

Zie ook artikel 3 Arbeidsomstandighedenwet en artt. 8.1 / 8.3 Arbobesluit.

Het arbobeleid valt overigens onder het instemmingsrecht van de ondernemingsraad (or) en van de personeelsvertegenwoordiging (pvt). Arbeidsomstandigheden is een belangrijk thema voor de or en de pvt. Lees hier meer over op onze pagina [arbeidsomstandigheden](#).

We hebben meer dan 50 medewerkers, maar geen or. Wat kunnen we doen?

Allereerst is het belangrijk om met de ondernemer te bespreken waarom er geen ondernemingsraad is en wat het belang ervan is om er wel een in te stellen. De demissionaire minister van SZW zegt hierover het volgende in de [brief aan de Tweede Kamer van 21 december 2023](#): "(...) niet naleving van de WOR (is) een gemiste kans om gereguleerd met de werknemers in overleg te treden, het gesprek aan te gaan over belangrijke thema's die van invloed zijn op de onderneming en de mensen die er werken en gebruik te maken van alle kennis en ervaring in de onderneming om zodoende tot een beter besluit te komen".

Blijft de ondernemer bij zijn standpunt, dan kunnen medewerkers en/of vakbonden naar de kantonrechter stappen en vragen de ondernemer te verplichten om binnen een bepaalde termijn een or in te stellen.

Voordat je naar de kantonrechter stapt is het ook mogelijk de bemiddeling van de bedrijfscommissie hiervoor in te roepen.

Onze bestuurder wil dat medewerkers enkel nog voor elektrische leaseauto's kunnen kiezen. Is verandering van dit beleid instemmings- of adviesplichtig?

Het is mooi om te zien dat jullie bestuurder wil bijdragen aan een duurzame leefomgeving, maar terecht vragen jullie of de medezeggenschap daar niet bij betrokken zou moeten zijn. Het advies- of instemmingsrecht biedt hiervoor geen handvatten, want hoewel dit een 'personeelsregeling' betreft is dit geen instemmingsplichtige regeling. Een dergelijke regeling staat immers niet in het rijtje van instemmingsplichtige onderwerpen bij artikel 27 WOR. Het adviesrecht is in dit geval ook niet van toepassing, omdat het bijvoorbeeld niet om een grote investering in een technologische voorziening gaat.

Maar ondanks dat het niet instemmings- of adviesplichtig is, kun je het natuurlijk wel bespreken met de bestuurder. Van belang is om gezamenlijk na te gaan in hoeverre de nieuwe regeling afwijkt van de oude regeling en welke eventuele consequenties er voor medewerkers zijn. Bespreek ook samen hoe die consequenties opgevangen kunnen worden en maak daarover afspraken in een overlegvergadering.

Verder geven de bedrijfscommissies voorlichting door artikelen te schrijven in de verschillende tijdschriften op het gebied van medezeggenschap. De artikelen of columns zijn meestal gebaseerd op gestelde vragen of bemiddelingszaken die in de praktijk hebben plaatsgevonden. Uiteraard wordt hierbij de anonimiteit van de partijen gewaarborgd.

Daarnaast is op de volgende manieren meer bekendheid gegeven aan het werk van de bedrijfscommissies:

1) Aanwezigheid bij or-events

Middels deelname aan diverse bijeenkomsten en congressen voor ondernemingsraden met workshops en een SER-informatiestand is bekendheid gegeven aan het bestaan van de bedrijfscommissies en konden deelnemers in gesprek met secretariaatsmedewerkers en leden van de bedrijfscommissies. Tevens is op verzoek van een trainingsbureau tijdens klantendagen op verschillende locaties voorlichting gegeven over het werk van de bedrijfscommissie.

2) Website

De vernieuwing van de website heeft in 2023 geresulteerd in een significante toename van het aantal vragen aan de bedrijfscommissies. Or- en pvt-leden, maar ook trainers, hr-medewerkers en bestuurders weten de bedrijfscommissies goed te vinden wanneer zij vragen hebben over (de toepassing van) de WOR.

Bemiddeling

Het aantal bemiddelingsverzoeken is wel weer toegenomen, maar niet groot. In 2023 hebben beide bedrijfscommissies in totaal acht nieuwe bemiddelingsverzoeken ontvangen. Daarvan werden er zeven ingediend bij Bedrijfscommissie Markt I en een bij Bedrijfscommissie Markt II. Drie verzoeken hebben tot een bemiddelingszitting geleid, waarvan een in januari 2024 heeft plaats gevonden. Twee verzoeken zijn ingetrokken. Drie verzoeken zijn niet-ontvankelijk verklaard.

Overzicht bemiddelingsverzoeken Bedrijfscommissie Markt I

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nieuwe bemiddelingsverzoeken	8	8	9	6	2	7
Doorlopend uit vorig jaar	0	0	0	1	0	0
Bemiddelingszittingen	3	4	5	0	1	2
Adviezen/oordelen	3	2	5	0	1	2
Op andere wijze afgedaan	2	3	0	0	0	0
Intrekkingen	3	2	3	5	1	2
Niet-ontvankelijk	0	1	0	0	0	3
Doorlopend naar volgend jaar	0	0	1	2	0	0

Overzicht bemiddelingsverzoeken Bedrijfscommissie Markt II

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nieuwe bemiddelingsverzoeken	6	4	5	1	7	1
Doorlopend uit vorig jaar	0	0	2	2	0	0
Bemiddelingszittingen	5	0	2	1	4	0
Adviezen/oordelen	5	1	2	1	4	0
Op andere wijze afgedaan	1	0	0	0	0	0
Intrekkingen	0	1	3	2	1	0
Niet-ontvankelijk	0	0	0	0	0	0
Doorlopend naar volgend jaar	0	2	2	0	2	1

Ter illustratie een recent bemiddelingsverzoek:

Kern van het geschil

De or heeft in verband met wijziging van de Pensioenwet informatie opgevraagd over de pensioenregelingen in de organisatie. Hierbij doet hij beroep op zijn instemmingsrecht. De bestuurder betwist dit recht niet, maar wil zich eerst zelf verdiepen in de materie en vervolgens met de or afspreken hoe ze dit onderwerp samen gaan behandelen.

Bevindingen van de bedrijfscommissie

De Bedrijfscommissie vindt het op zich niet zo vreemd dat de bestuurder zich eerst zelf goed wil laten informeren, maar wijst ook op de termijn waarop een transitieplan gereed moet zijn en adviseert bespreking met de or niet te lang uit te stellen. Zij adviseert de bestuurder ook de or alvast de basisinformatie te geven waarom deze vraagt, zoals pensioen- en uitvoeringsovereenkomsten.

De commissie adviseert partijen verder om, zodra duidelijk begint te worden hoe de nieuwe pensioenregeling eruit zou kunnen zien, een (gezamenlijke of ieder een eigen) pensioensdeskundige te raadplegen voor de doorrekening van plannen.

Voor goede uitleg over het nieuwe pensioenstelsel, praktische handvatten en tools (zowel voor werkgevers als voor ondernemingsraden) verwijst de commissie graag naar de website: werkenaanonspensioen.nl.

Meer samenvattingen van bemiddelingsverzoeken zijn te vinden op de website van de bedrijfscommissie.

Registratie

Naast de voorlichtings- en bemiddelingstaak hebben de bedrijfscommissies ook een registratietask. Het gaat hierbij om de verplichte registratie van ondernemingsovereenkomsten en schriftelijke besluiten tot het vrijwillig instellen van or's en het opheffen van vrijwillig ingestelde or's. Het opheffen van een vrijwillig ingestelde pvt moet eveneens bij de bedrijfscommissies worden gemeld (artikel 35c, lid 3 WOR in samenhang met artikel 5a, lid 2 WOR, derde en vierde volzin).

■ Ondernemingsovereenkomsten

In artikel 32, lid 2 WOR is geregeld dat tussen de ondernemer en de or of de pvt bij schriftelijke overeenkomst meer bevoegdheden kunnen worden toegekend aan de or of pvt. Ook kunnen zij nadere afspraken maken over het toepassen van de WOR in hun organisatie. Deze afspraken worden vastgelegd in een ondernemingsovereenkomst (ook wel convenant genaamd).

De verplichte registratie geeft de bedrijfscommissies inzicht in de mate waarin er gebruik wordt gemaakt van ondernemingsovereenkomsten. In 2023 zijn er zeven ondernemingsovereenkomsten geregistreerd.

Uit onderzoek in 2022 bleek dat er veel verschillende zaken in de ondernemingsovereenkomst worden geregeld, variërend van uitbreiding van de bevoegdheden van een or, de faciliteiten, tot een wijziging in de structuur van de medezeggenschap. Ook is er vaak sprake van een onnodige herhaling van wat al in de WOR is geregeld. Daarnaast is in enkele gevallen geen sprake van uitbreiding van de rechten van de or, maar juist van een beperking. Dit laatste is niet toegestaan.

Op basis van deze bevindingen lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat bij or's en hun bestuurders niet volledig duidelijk is wat de functie van een ondernemingsovereenkomst is en wat hierin wel en niet kan worden geregeld. In artikelen in vaktijdschriften voor or en hr is hier aandacht aan besteed. In haar [brief aan de Tweede Kamer d.d. 21 december 2023](#) geeft de demissionaire minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan dat zij de Commissie Bevordering Medezeggenschap zal vragen voorbeelden van ondernemingsovereenkomsten op de website te publiceren. De bedrijfscommissies zullen hier hun medewerking aan verlenen.

■ Registratie vrijwillig ingestelde or's

Ook wanneer er minder dan vijftig personen werkzaam zijn in een organisatie, kan de ondernemer een or instellen (artikel 5a, lid 2 WOR). Het laten registreren van een vrijwillig ingestelde or is belangrijk, omdat pas na registratie de bepalingen uit de WOR van toepassing zijn. In 2023 is er één vrijwillig ingestelde or geregistreerd.

Behalve ondernemingsovereenkomsten en meldingen van vrijwillig ingestelde or's ontvangen de bedrijfscommissies ook andere documenten, zoals jaarverslagen, reglementen, instellingsbesluiten van commissies of veranderingen in de samenstelling van or's. In het verleden was het verplicht om deze documenten te laten registreren bij de bedrijfscommissie, maar nu niet meer. In 2023 ontvingen de bedrijfscommissies 21 van deze documenten.

Deskundigheidsbevordering van de bedrijfscommissieleden

Er wordt gewerkt aan het bevorderen van de deskundigheid van de leden van de bedrijfscommissies. In beginsel wordt eenmaal per jaar een training in bemiddelingsvaardigheden aangeboden, waaraan een deel van de leden van de bedrijfscommissies kan deelnemen. De training wordt verzorgd door ADR Instituut en betaald door de SER. In oktober hebben zowel ervaren als nieuwe bedrijfscommissieleden aan deze training deelgenomen.

Tevens vindt er tweemaal per jaar een gezamenlijke vergadering plaats van beide bedrijfscommissies. Dan worden onder meer recente bemiddelingszittingen, acties ter bevordering van de bekendheid van de bedrijfscommissies en ervaringen met de training besproken.

De secretaris van de Bedrijfscommissie voor de Overheid is bij de mei-vergadering van de bedrijfscommissies aanwezig geweest om kennis en ervaringen uit te wisselen. In de november-vergadering heeft mr. dr. S.J.H. Jellinghaus een presentatie gegeven over actualiteiten in de jurisprudentie.

Ontwikkelingen bedrijfscommissie

Het aantal bemiddelingszaken is al enkele jaren laag. De pool van bedrijfscommissieleden van waaruit telkens een bemiddelingscommissie van drie mensen kan worden samengesteld, is daarentegen in verhouding groot. Het gevolg hiervan is dat leden relatief weinig bij bemiddelingszaken worden betrokken en daardoor minder praktijkervaring opdoen dan wenselijk is. Dit was in het voorjaar van 2022 voor de bedrijfscommissies aanleiding om met elkaar een discussie te voeren over de borging van de kwaliteit op de langere termijn.

Zowel de individuele leden als de benoemingsgerechtigde partijen gaven unaniem aan dat de omvang van de bedrijfscommissies verkleind kon worden en dat er niet langer een noodzaak bestaat om twee afzonderlijke bedrijfscommissies voor de marktsectoren in stand te houden. In 2023 is daarop een voorstel voor de optimale omvang en de samenstelling van de beoogde nieuwe bedrijfscommissie besproken. In meerderheid zijn de leden van de bedrijfscommissies en de benoemingsgerechtigde partijen het eens dat het aantal leden teruggebracht kan worden naar zes werkgevers- en zes werknemersleden en evenzoveel plaatsvervangende leden en is men het unaniem eens met de voorgestelde verdeling van de zetels.

In 2024 zal het secretariaat van de bedrijfscommissies de Commissie Bevordering Medezeggenschap van de SER (CBM) middels een notitie informeren. Daarnaast zal zij de CBM vragen het dagelijks bestuur (DB) van de SER te adviseren één bedrijfscommissie in te stellen ter vervanging van de huidige twee bedrijfscommissies voor de marktsectoren.

Colofon **Bedrijfscommissies voor de marktsectoren**
p/a Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag
070 3499 561
info@bedrijfscommissie.nl
www.bedrijfscommissie.nl

Foto's Shutterstock